

Deel 3

Verbonden in de Bijbel

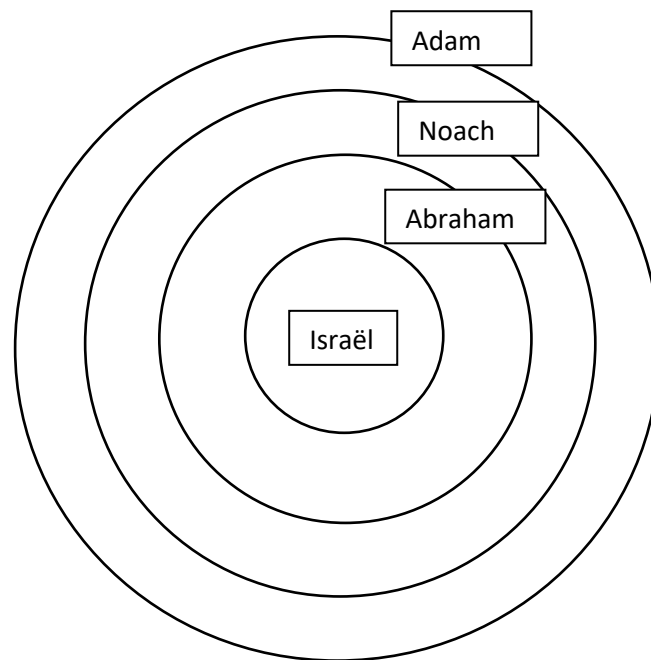

Hans van de Lagemaat

Hoofdstuk 1

Inleiding

In dit deeltje vervolgen we onze studie over de verbonden. Ik roep eerst het volgende plaatje bij je in herinnering.

Elk van de vier cirkels stelt een verbond voor. Ik maak de tekening zo om enigszins te kunnen visualiseren dat de verbonden in de Bijbel niet op zichzelf staan. Ze hebben met elkaar te maken. De vervulling van het ene verbond heeft ook te maken met de vervulling van het andere. Het verbond met Abraham en zijn nageslacht kan bijvoorbeeld niet vervuld worden zonder dat het verbond met Israël wordt vervuld.

De vervulling van het verbond met Israël betekent dat dit volk een koninkrijk van priesters zal zijn, een heilig volk en het persoonlijk eigendom van de Heere (Ex. 19:5, 6). Dat kan niet zomaar overgaan op een ander volk. Het kan ook niet overgaan op een andere groep mensen. God heeft dit verbond met Israël gesloten en dat volk is duidelijk gedefinieerd. Daar kunnen we niet zomaar iets anders van maken.

Als dit volk aan zijn roeping voldoet door naar Gods stem te luisteren en het verbond te houden (Ex. 19:5) kan ook het verbond met Abraham in vervulling gaan, zodat ook andere volken op aarde gezegend worden. En vanuit het verbond met Abraham komen we dan tot de verbonden met Noach en Adam waarin de gehele mensheid en de schepping begrepen zijn.

De vervulling van het verbond met Israël heeft dus enorme consequenties. Hier kunnen we niet zomaar wat mee knoeien, als we een helder zicht willen krijgen of houden op Gods heilsplan in de Bijbel.

Het verbond dat God met Israël aan Sinaï sloot wordt het eerste en het oude verbond genoemd. Dat impliceert dus een tweede en nieuw verbond. Daar moeten we het dus ook nog over hebben, maar we zullen eerst nog wat andere feiten over het oude verbond onderzoeken. Eerst ga ik nog een keer laten zien dat het verbond met Abraham en zijn zaad iets anders is dan het verbond met Israël dat gestalte kreeg in de wet. Het is ontzettend belangrijk om deze twee uit elkaar te houden en dit duidelijk te zien. Verbonden met elkaar te gaan vermengen geeft niet alleen nodeloze verwarring, maar het geeft ook een enorm verlies van kostbaar onderwijs.

Hoofdstuk 2

De lofzang van Zacharias

Het verbond met Abraham en zijn nageslacht is het verbond waar Zacharias in zijn lofzang naar verwijst. In dat verbond lag de onvoorwaardelijke belofte van verlossing door de Messias. Zacharias wijst dus niet op het oude verbond dat God met Israël sloot; daar beroept hij zich in zijn lied in het geheel niet op.

De lofzang heeft overigens een hele mooie structuur, die ook niet zonder onderwijs is. Die structuur staat op de volgende bladzijde.

Merk op hoe de delen A en A met elkaar corresponderen in het woord 'omzien'. God heeft naar Zijn volk Israël omgezien.

En zo corresponderen B en B met elkaar door het woord 'zaligheid'. Hij heeft een hoorn van zaligheid opgericht om Zijn volk Israël kennis van zaligheid te geven.

C en C hebben de profeten van Israël tot onderwerp. God sprak van verlossing door de hoorn van zaligheid in het huis van David door al Zijn profeten. Johannes was de laatste van die profeten en ook hij wees als de profeet van de Allerhoogste op de Messias en wees het volk hun Koning en Verlosser aan.

D en D gaan beide over verlossing van vijanden.

Tenslotte komen we in het midden van de lofzang aan en raken we de kern, E en E. Die kern is het verbond met Abraham en de eed die Hij hem gezworen heeft. Zoals Hij dacht aan Zijn verbond met Abraham toen de kinderen van Israël zuchtten onder het juk van de Egyptenaren, en hen een verlosser zond, zo dacht Hij aan ditzelfde verbond om verlossing te zenden in de Hoorn van zaligheid, de beloofde Messias. In dit gedeelte corresponderen overigens 'onze vaders' en 'onze vader' ook nog eens met elkaar.

Structuur van Lukas 1:68-79

- A 1:68 Geprezen *zij* de Heere, de God van Israël, want Hij heeft **naar Zijn volk omgezien** en er verlossing voor tot stand gebracht.
- B 1:69 En Hij heeft een **hoorn van zaligheid** voor ons opgericht in het huis van David, Zijn knecht
- C 1:70 zoals Hij gesproken had bij monde van Zijn **heilige profeten**, die er door de eeuwen heen *geweest zijn*,
- D 1:71 *namelijk verlossing van onze vijanden* en *bevrijding* uit de hand van allen die ons haten,
- E 1:72 om barmhartigheid te bewijzen aan onze vaders en **te denken aan Zijn heilig verbond**,
- E 1:73 **de eed** die Hij aan Abraham, onze vader, **gezworen** heeft om ons te geven,
- D 1:74, 75 dat wij, **verlost** uit de hand van onze **vijanden**, Hem zouden dienen zonder vrees, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem alle dagen van ons leven.
- C 1:76 En jij, kind, zult een **profeet van de Allerhoogste** genoemd worden, want je zult voor het aangezicht van de Heere uit gaan om Zijn wegen gereed te maken,
- B 1:77 en om Zijn volk **kennis van de zaligheid** te geven in de vergeving van hun zonden
- A 1:78, 79 door de innige gevoelens van barmhartigheid van onze God, waarmee de Opgang uit de hoogte **naar ons omgezien heeft**, om te verschijnen aan hen die gezeten zijn in duisternis en schaduw van de dood, *en* om onze voeten te richten op de weg van de vrede.

God dacht hierin dus niet aan de overtredingen van het oude verbond. Dat verbond is hier zelfs niet in beeld. God dacht aan Zijn verbond met Abraham en de eed die Hij hem had gezworen.

De kern bevat nog iets bijzonders. Daarin liggen ook de namen van Zacharias en Elizabet verborgen.

Zacharias betekent 'de Heere gedenkt'. Deze lofzang laat ons zien waaraan Hij gedenkt: het verbond met Abraham en de eed die Hij hem heeft gezworen.

Elizabet is de Griekse vorm van Eliseba, de vrouw van Aäron (Ex. 6:22). Haar naam betekent 'Mijn God heeft gezworen', of 'God is een Eed' of 'de eed van God'.

Wat een toepasselijke namen voor deze twee mensen die door een wonder een kindje voortbrachten dat de wegbereider voor de Messias zou zijn!

Hoofdstuk 3

Het oude verbond en het verbond met Abraham

Romeinen 4

Hoe is de relatie van het oude verbond ten opzichte van het verbond met Abraham? Paulus heeft hier wel een en ander over te zeggen en het is goed om hier nog even wat aandacht aan te besteden. Het is namelijk ook belangrijk voor als we naar het nieuwe verbond gaan kijken.

In Romeinen 4 begint Paulus met een vraag:

‘Wat zullen wij dan zeggen dat Abraham, onze vader, wat het vlees betreft verkregen heeft?’ (Rom. 4:1).

Die vraag stelt hij niet voor niets en hij is belangrijk voor het verstaan van Romeinen 4 en de rechtvaardiging uit het geloof.

Wat Paulus bedoelt met ‘wat het vlees betreft verkregen heeft’ wordt in vers 2 uitgelegd.

‘Immers, als Abraham uit werken gerechtvaardigd is, heeft hij iets om zich op te beroemen, maar niet bij God.’ (Rom. 4:2).

‘Uit het vlees verkregen’ betekent ‘uit werken gerechtvaardigd’.¹ De rechtvaardigheid van Abraham is echter niet uit de werken, maar uit het geloof. Dat stelt hij in vers 3.

‘Want wat zegt de Schrift? En Abraham geloofde God, en het is hem tot gerechtigheid gerekend.’ (Rom. 4:3).

Geloof stelt hij tegenover de werken en in Galaten 4 worden die werken beschreven als de werken der wet. De rechtvaardiging uit het

¹ Paulus gaat hier uitvoerig op in Galaten 4:20-31.

geloof wijst ons terug naar het moment nog voordat God een verbond met Abraham sloot.

'En hij geloofde in de HEERE, en Die rekende hem dat tot gerechtigheid.' (Gen. 15:6).

Daarna sluit de Heere pas een verbond met hem. Dat verbond is onvoorwaardelijk en daarmee draagt dit het karakter van een belofte. Zo wordt het in de Bijbel ook genoemd. Toen het gesloten werd, was Abraham in een diepe slaap (Gen. 15:12).

Dus Abraham is het geloof gerekend tot gerechtigheid. Paulus gaat in vers 10 verder op de kwestie van geloof en werken. De werken en het vlees vervangt hij nu door de besnijdenis. Het is een belangrijk punt voor Paulus.

'Hoe is het hem dan toegerekend? Toen hij besneden was of als een onbesnedene?' (Rom. 4:10).

Dat was een vraag waar hij vooral de Joodse gelovigen van de gemeente in Rome mee confronteerde. Was Abraham al besneden toen hij gerechtvaardigd werd of niet? Als het geloof van Abraham pas na de besnijdenis kwam, zouden we het geloof als een soort gevolg daarvan op kunnen gaan vatten. Dan zou de besnijdenis via een klein achterdeurtje toch weer binnen komen als een verdienste, als werken. Het antwoord van de Schrift is echter ondubbelzinnig.

'Niet als besnedene, maar als onbesnedene!' (Rom. 4:10).

Abraham was onbesneden toen hij gerechtvaardigd werd. Het verbond van de besnijdenis heeft helemaal niets te maken met zijn

geloof. Daarom is hij niet alleen een vader van de besnijdenis², maar ook een vader van allen die geloven, ook al zijn zij onbesneden.

Vervolgens maakt Paulus het punt waar het hem om gaat. De belofte is niet door de wet. Als de belofte door de wet zou zijn, wordt het geloof zonder inhoud.

*‘Want niet door de wet is de belofte aan Abraham of zijn nageslacht gedaan dat hij een erfgenaam van de wereld zou zijn, maar door de gerechtigheid van het geloof. Immers, **als zij die uit de wet zijn, erfgenamen zijn, is het geloof zonder inhoud geworden en is de belofte tenietgedaan.**’* (Rom. 4:13, 14).

Deze laatste zin is belangrijk. De wet is aan Israël gegeven, maar de wet kon het leven niet brengen. De rechtvaardiging bleef uit het geloof. En de belofte aan Abraham gedaan werd niet van kracht ontdaan omdat Israël de wet niet kon houden. Het geloof van Abraham reikte over de wet heen naar Christus. De wet was er nog niet eens toen Abraham door het geloof werd gerechtvaardigd; hij was nog niet eens besneden.

Daarom is de belofte aan Abraham niet afhankelijk van het oude verbond. De wet is een tussenfase, een noodzakelijke tussenfase, tussen Abraham en Christus. De wet diende ervoor om de zonde aan te wijzen, maar tevens en vooral om van Christus te getuigen. Daarom kan iedere gelovige ook in onze dagen, besneden of onbesneden, van harte en met vreugde de wet en de profeten van Israël lezen. Ze wijzen heen naar Hem Die de verlossing heeft teweeggebracht.

Galaten 3

Paulus snijdt het thema van de wet en het geloof ook aan in zijn brief aan de Galaten. Aanvankelijk leek het erop dat zij het onderwijs prima

² En die beschrijft hij dan nog eens heel nauwkeurig als hen ‘die niet alleen besneden zijn’ maar ook als hen die in de voetsporen van zijn geloof wandelen; ofwel die waarlijk besneden zijn; van wie de harten besneden zijn (Rom. 4:12).

begrepen hadden, maar al spoedig bleek het anders te zijn en dacht Paulus het nodig om hen een hele ernstige reprimande te geven. Na het vertrek van Paulus was hen geleerd door valse leraren dat ze weliswaar geloofden, maar dat dit niet voldoende was. Ze zouden alsnog besneden moeten worden. Dit is in lijnrechte tegenspraak met wat we zojuist van Paulus leerden in Romeinen 4. Zelfs Abraham was niet besneden toen hij gerechtvaardigd werd door het geloof! Zouden deze gelovige heidenen die zojuist uit het heidendom waren geroepen dan wel opeens de besnijdenis moeten ondergaan? Nadat hij hen tweemaal 'dwaas' heeft genoemd (Gal. 3:1, 3), stelt hij hen een indringende vraag.

'Hij dan Die u de Geest verleent en krachten onder u werkt, doet Hij dat uit de werken van de wet, of uit de prediking van het geloof? Zoals Abraham God geloofde en het hem tot gerechtigheid werd gerekend. (Gal. 3:5, 6).

Het is geen echte vraag. Het antwoord is allang duidelijk. Dat konden de Galaten zelf geven. Degenen die uit het geloof (van Christus) zijn, die zijn Abrahams kinderen. Besneden worden is dan niet zomaar een onschuldige actie.

Paulus maakt het heel expliciet in vers 15-18.³ Eerst verwijst hij naar het verbond met Abraham en hij noemt dat 'beloften' of 'belofte' (Gal. 3:16, 17).

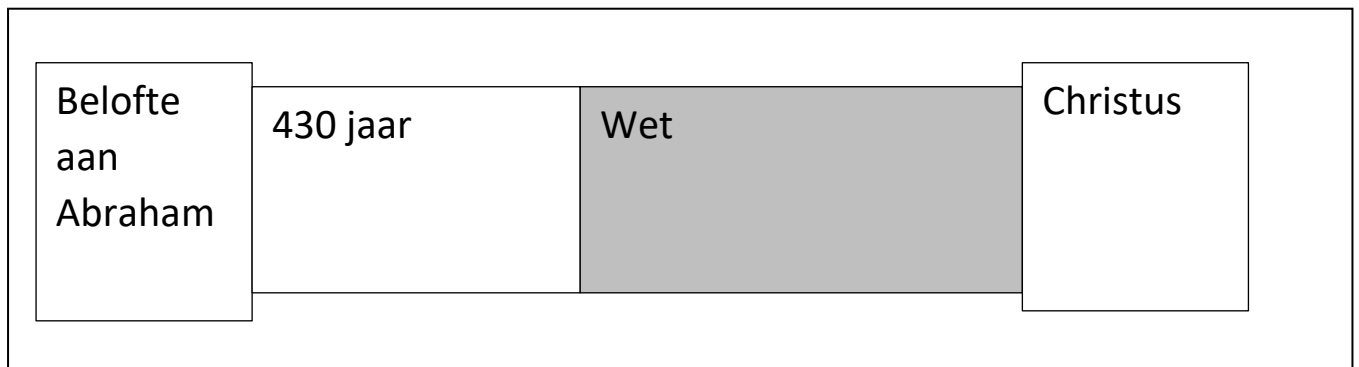
*'Broeders, ik spreek op menselijke wijze: Zelfs een verbond van mensen dat rechtsgeldig is geworden, stelt niemand terzijde of voegt daar iets aan toe. Welnu, zo zijn de **beloften** aan Abraham en aan zijn nageslacht gedaan. Hij zegt niet: En aan de nageslachten, alsof er sprake zou zijn van velen; maar van één: En aan uw Nageslacht; dat is Christus.'* (Gal. 3:15, 16).

³ Natuurlijk is het wel van belang om ook de tussenliggende verzen (7-14) aandachtig te bestuderen.

Dat verbond met Abraham, waar hier heel duidelijk sprake van is, wordt niet terzijde gesteld. Dat doen we zelfs niet met een verbond met mensen dat rechtsgeldig is geworden. Het verbond met Abraham stond vast als een belofte. De wet kon daar niets, maar dan ook helemaal niets aan afdoen. Dat zegt Paulus in het volgende vers.

*'Dit nu zeg ik: Het verbond, dat eertijds door God rechtsgeldig was gemaakt met het oog op Christus, wordt door de wet, die na vierhonderddertig jaar gekomen is, **niet krachteloos gemaakt om de belofte teniet te doen.**' (Gal. 3:17).*

Misschien is het voor sommigen een hulp om dit te visualiseren.

Ik heb het blokje van de wet ingekleurd, om aan te geven dat 'de wet' op geen enkele manier een onderbreking vormt voor de belofte aan Abraham aangaande Christus.

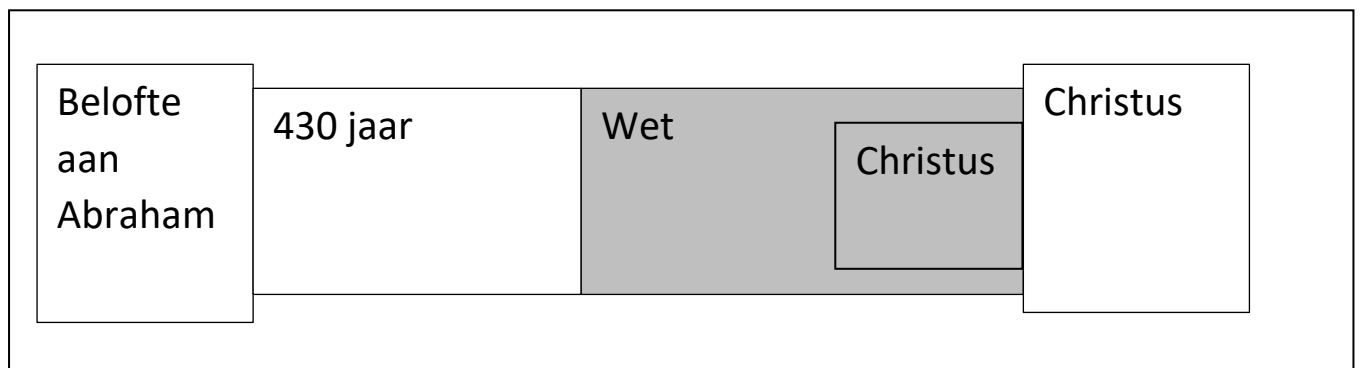
Toch is dit plaatje nog niet helemaal correct. We kunnen ertegen inbrengen dat Christus helemaal niet los van de wet staat. Hij kwam niet na de wet, Hij kwam onder de wet. Dat zegt Paulus toch zelf, zelfs nog in deze brief aan de Galaten?

*'Maar toen de volheid van de tijd gekomen was, zond God Zijn Zoon uit, geboren uit een vrouw, geboren **onder de wet**' (Gal. 4:4).*

En dit gegeven is makkelijk uit te breiden met andere tekstplaatsen, zoals bijvoorbeeld Romeinen 15:8.

'En ik zeg dat Jezus Christus een Dienaar van de besnijdenis is geworden ter wille van de waarheid van God om de beloften aan de vaders te bevestigen' (Rom. 15:8).

We moeten ons plaatje dus in elk geval enigszins aanpassen.

Dus Christus was deels onder de wet en deels niet? Ja, exact. En wat is de scheidslijn? Wat staat er tussen de laatste twee blokjes? Dat is het kruis van Christus.

Christus kwam onder de wet en heeft die uit getrouwheid, dat is uit geloof, volbracht. Hij is in Zijn 'geloof' tot het uiterste gegaan, zelfs tot de dood van het kruis; een vloek geworden.

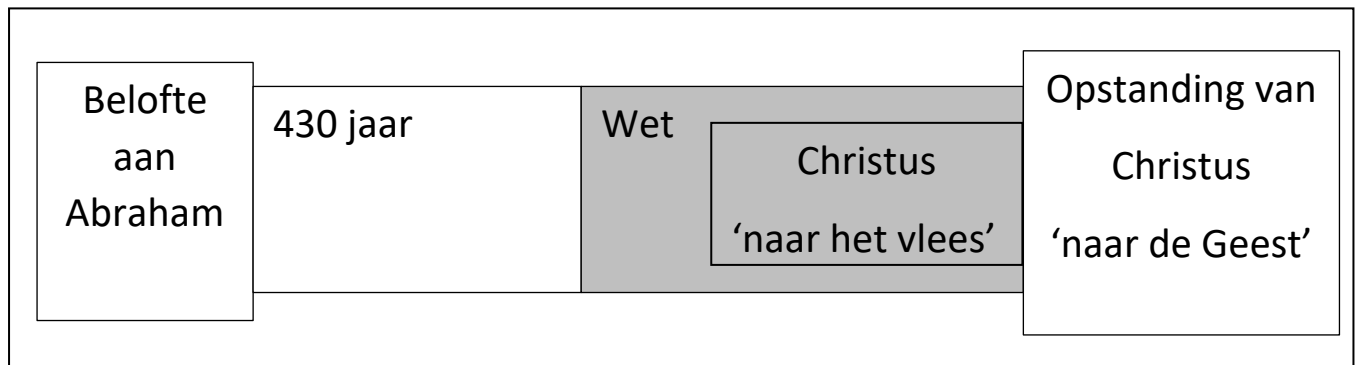
'Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek van de wet door voor ons een vloek te worden, want er staat geschreven: Vervloekt is ieder die aan een hout hangt' (Gal. 3:13).

Zijn dood is tevens het einde van de wet. Ze is volbracht en vervuld. Maar hoe zit dat dan? De wet zei toch dat degene die de wet deed zou leven (Lev. 18:5)? Hoe kunnen we dan eindigen met een dode en gekruiste Christus?

Dat is nu juist het Evangelie! Dat was het geloof van Abraham. Abraham geloofde in een God Die doden levend maakt (Rom. 4:17). Christus is opgewekt uit de doden. Dat te geloven is onze rechtvaardiging.

*'Die om onze overtredingen is overgeleverd, en **opgewekt om onze rechtvaardiging.**'* (Rom. 4:25).

Dat maakt ons plaatje compleet.

Zij die gerechtvaardigd zijn uit het geloof, ofwel door de getrouwheid, van Christus zijn niet (meer) onder de wet. Heiden niet en Jood ook niet. De opstanding van Christus is de geopenbaarde gerechtigheid van God zonder de wet, waarvan wel door de wet en de profeten is getuigd.

'Maar nu is zonder de wet gerechtigheid van God geopenbaard, waarvan door de Wet en de Profeten is getuigd' (Rom. 3:21).

God is rechtvaardig dat Hij Christus uit de dood heeft opgewekt. Dat had Hij beloofd. Degene die de wet volbracht, zou leven. Dat heeft Christus gedaan. Zijn leven is onze bevrijding van de zonde. Dat was het geloof van Abraham; God Die de doden levend maakt. Dat is ons behoud en het fundament van ons vertrouwen.

Dit is de relatie van het oude verbond met het verbond van Abraham. Aan Abraham wordt het Zaad beloofd, onvoorwaardelijk. Het oude

verbond wijst het Zaad aan, ook al konden Abrahams natuurlijke nakomelingen zich op geen enkele wijze houden aan de bepalingen ervan en wij uit de heidenen al helemaal niet.

Hoofdstuk 4

Het oude verbond een huwelijk

Het verbond dat de Heere op Sinai met Israël sloot, wordt in de Schrift wel omschreven als een huwelijk. God ging een huwelijksverbond met Zijn volk aan. Dit is niet alleen zomaar een beeld dat gebruikt wordt. Er is ook belangrijk onderwijs op gebaseerd. Om Romeinen 7:1-6 bijvoorbeeld goed te kunnen begrijpen, zullen we dit beeld van het huwelijk van God met Israël in het sluiten van een verbond helder moeten hebben.

Gerelateerd aan het beeld van het huwelijk zijn de begrippen overspel, weduwschap, echtgenoot, echtscheiding. We komen ze allemaal tegen als we Gods verbond met Israël beschouwen.

De profeet die het duidelijkst spreekt over het oude verbond als een huwelijk is waarschijnlijk wel de profeet Jeremia. Nadat het volk zich van de Heere had afgekeerd, roept Hij het volk op tot bekering op grond van het feit dat de Heere haar getrouwd had.

*‘Keer terug, afkerige kinderen, spreekt de HEERE, want **Ík heb u getrouwd**. Ik zal u nemen, één uit een stad en twee uit een geslacht, en Ik zal u naar Sion brengen.’ (Jer. 3:14).*

Nog duidelijker brengt hij dit huwelijk in verband met het oude verbond als hij spreekt over de belofte van een nieuw verbond. Dat nieuwe verbond zal geheel anders zijn dan het oude verbond. Over dit nieuwe verbond zullen we het nog hebben. Nu haal ik de teksten alleen aan om te laten zien dat God Zijn volk getrouwd had en dat dit gebeurd was op Sinai.

*‘Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal sluiten, niet zoals het verbond dat Ik met hun vadersen gesloten heb **op de dag dat Ik hun hand vastgreep om hen uit het land Egypte te leiden—***

*Mijn verbond, dat zij verbroken hebben, hoewel **Ik hen getrouwd had**, spreekt de HEERE.’ (Jer. 31:31, 32).*

Dit verbond hebben zij gebroken, zegt Jeremia. Dat betekent dat zij afgoderij hebben gepleegd, hetgeen overspel is. Israël was al snel begonnen te verlangen naar andere goden, die geen goden zijn.

Ook daar spreekt Jeremia over.

‘Men zegt: Als een man zijn vrouw wegstuurt, zij bij hem weggaat en de vrouw van een andere man wordt, mag hij nog naar haar terugkeren? Zou dat land niet ten zeerste ontheiligd worden? U echter, u hebt hoererij bedreven met veel vrienden, en dan naar Mij terugkeren?– spreekt de HEERE. Sla uw ogen op naar de kale hoogten, en zie, waar bent u niet beslapen? U bent voor hen langs de wegen gaan zitten, als een Arabier in de woestijn. Zo hebt u het land ontheiligd met uw hoererijen en uw kwaad.’ (Jer. 3:1, 2).

Als een vrouw zich van haar man scheidt, dan moest zij ook volgens Paulus alleen blijven of zich met haar man verzoenen (1 Kor. 7:10, 11). Wat had Israël gedaan? Ze had niet alleen haar man verlaten; ze was ook de vrouw van vele andere mannen geworden. Zou zo’n vrouw nog kunnen terugkeren naar haar man?

Niet alleen het tienstammenrijk, Israël, had de Heere de rug toegekeerd. Juda deed precies hetzelfde, ondanks de waarschuwingen die ze kreeg naar aanleiding van het gedrag van haar trouweloze zuster.

‘In de dagen van koning Josia zei de HEERE tegen mij: Hebt u gezien wat het afvallige Israël gedaan heeft? Zij ging elke hoge berg op en onder elke bladerrijke boom, en bedreef daar hoererij. Ik zei, nadat zij al deze dingen gedaan had: Keer terug naar Mij, maar zij keerde niet terug. Dat zag haar trouweloze zuster Juda. Maar Ik zag, toen Ik vanwege alles waarin het afvallige Israël

overspel had gepleegd, haar weggestuurd had en haar een echtscheidingsbrief gegeven had, dat Juda, haar trouweloze zuster, niet bevreesd werd. Zij ging zelf ook hoererij bedrijven. Zo gebeurde het dat het land door haar lichtzinnige hoererij ontheiligd werd, want zij pleegde overspel met steen en met hout. Zelfs in dit alles heeft haar trouweloze zuster Juda zich niet tot Mij bekeerd met heel haar hart, maar slechts in schijn, spreekt de HEERE.’ (Jer. 3:6-10).

De teksten waarin Israël vergeleken wordt met een hoer zijn te vermenigvuldigen. Met een hoer bedoelt God een vrouw die haar man verlaat en zich aan andere mannen geeft. Op die manier heeft Israël God verlaten, het huwelijksverbond verbroken en zich aan goden van steen en van hout gegeven.

Op deze beeldspraak is het hele boek van de profeet Hosea gebaseerd. Daarom krijgt Hosea de wat merkwaardige opdracht om een hoer te trouwen.

‘Het begin van het spreken van de HEERE door Hosea. Ga! Neem voor u een vrouw van de hoererijen en kinderen van de hoererijen, want het land wendt zich in schandelijke hoererij van de HEERE af.’ (Hos. 1:2).

Ezechiël spreekt hier ook uitgebreid over.⁴

Jesaja spreekt er over dat God de Man van Israël is.

‘Want uw Maker is uw Man, HEERE van de legermachten is Zijn Naam, en uw Verlosser is de Heilige van Israël, de God van heel de aarde zal Hij genoemd worden.’ (Jes. 54:5).

⁴ Lees bijvoorbeeld Ezechiël 23.

Israël is een vrouw. Ze was gehuwd met God. Hij was haar Man. Israël vergat Hem. Ze wilde Hem vergeten en dat gebeurde ook. Haar Maker liet ze staan.

‘Israël vergat zijn Maker, en bouwde paleizen⁵, Juda heeft de versterkte steden talrijk gemaakt.’ (Hos. 8:14).

Voor onze ogen verrijst het trieste beeld van een vrouw die een trouwe Man heeft, maar Hem toch verlaat. Ze verlaat Hem niet voor een ander, maar voor anderen. Aan één andere man heeft ze nog niet genoeg. Haar eigen Man heeft haar toegeroepen door de profeten om bij Hem terug te keren. Hij heeft haar in proberen te laten zien dat al de weldaden die zij ontving in het land waarin zij woonde van Hem afkomstig waren. Hij hield de vroege en de late regen in om haar tot inkeer te brengen. Het was allemaal tevergeefs. Het volk bleef zich maar wentelen in haar boze lusten met de afgoden.

Tussen God en Israël was er een huwelijk gesloten. Het huwelijk is kapot gemaakt door het overspel van de vrouw. Hoe is het ooit mogelijk dat dit nog goed komt? Hoe is het mogelijk dat haar eerste Man ooit nog naar haar zou omzien?

Komt het ooit nog goed?

Het antwoord op deze belangrijke vraag ligt in het sluiten van het nieuwe verbond. Toch kan er geen nieuw verbond gesloten worden voordat het oude vervuld is. Het nieuwe verbond is het resultaat van de vervulling van het oude verbond.

Deze woorden klinken mysterieus. Hoe kan dit oude verbond vervuld worden nu het op zo’n schandelijke wijze is verbroken? Het antwoord is verborgen in een Persoon. Naar Hem werken we toe. Zijn Naam is Jezus Christus.

⁵ Tempels (SV).

Hoofdstuk 5

Het oude verbond verbroken

Het klonk zo veelbelovend daar bij Sinaiï. Nadat Mozes was teruggekomen en aan het volk al de woorden van de Heere en de bepalingen verteld had, antwoordden zij eenstemmig dat zij alles wat Hij geboden had zouden doen. En toen Mozes het boek van het verbond had voorgelezen klonk dit opnieuw uit de mond van het volk.

‘En zij zeiden: Alles wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen en Hem gehoorzamen.’ (Ex. 24:7).

Hierna ging Mozes opnieuw de berg op en bleef daar veertig dagen en veertig nachten. In die tijd sprak de Heere met hem en gaf Hij hem al de bepalingen omtrent de bouw van de tabernakel en de dienst daarin.

Veertig dagen. Dat was te lang voor het volk.

‘Toen het volk zag dat het lang duurde voor Mozes van de berg afdaalde, kwam het volk bijeen bij Aäron, en zij zeiden tegen hem: Sta op, maak voor ons goden die vóór ons uit gaan, want die Mozes, de man die ons uit het land Egypte geleid heeft – wij weten niet wat er met hem gebeurd is.’ (Ex. 32:1).

Snel waren zij hun eigen woorden vergeten. Nog maar kort geleden had het volk het gebod gehoord geen andere goden voor het aangezicht van de Heere te hebben (Ex. 20:3) en van harte had het ook daarop geantwoord Hem te zullen gehoorzamen. Weinig kwam er van terecht. Mozes was maar enige tijd uit hun gezicht verdwenen of ook de woorden die hij had gesproken lijken uit hun geheugen gewist. Spoedig is daar de roep om andere goden, en een gouden kalf was even later een feit. De Israëlieten zouden het misschien nog niet eens als afgoderij hebben bestempeld. Aäron, de broer van hun verdwenen leider, had hun immers gezegd dat dit de goden waren die hen uit

Egypteland hadden uitgeleid. Hij had de volgende dag toch ook een 'feest voor de Heere' genoemd (Ex. 32:5, 6)?

Welke vrome woorden Aäron en het volk er ook aan gaven, het kon de goedkeuring van de Heere op geen enkele manier verkrijgen. Het volk was zo kort nadat het huwelijk was gesloten al overspelig geworden en had verderfelijk gehandeld.

'Toen sprak de HEERE tot Mozes: Ga, daal af, want uw volk, dat u uit het land Egypte hebt geleid, heeft verderfelijk gehandeld. Zij zijn al snel afgeweken van de weg die Ik hun geboden had: zij hebben voor zichzelf een gegoten kalf gemaakt, zij buigen zich ervoor neer, offeren eraan en zeggen: Dit zijn uw goden, Israël, die u uit het land Egypte geleid hebben. Ook zei de HEERE tegen Mozes: Ik heb dit volk gezien, en zie, het is een halsstarrig volk. Nu dan, laat Mij begaan, zodat Mijn toorn tegen hen ontbrandt en Ik hen vernietig. Dan zal Ik ú tot een groot volk maken.' (Ex. 32:7-10).

In antwoord op deze woorden pleitte Mozes als middelaar tussen God en het afvallige volk op het verbond dat God met Abraham had gesloten. Hierdoor werd de toorn van de Heere afgewend.

Terwijl Aäron de gouden oorkingen van de Israëlieten met een graveerstift bewerkte om er een gouden kalf van te maken, graveerde God iets heel anders. Mozes kreeg de twee stenen tafelen der getuigenis mee naar beneden. Op de voor- en achterzijde had God Zelf daarop de tien geboden gegraveerd (Ex. 32:15, 16). Hiernaar verwijst Paulus in 2 Korinthe 3, het hoofdstuk waarin hij het nieuwe verbond vergelijkt met het oude.

*'Het is immers openbaar geworden dat u een brief van Christus bent, door onze bediening opgesteld, geschreven niet met inkt, maar door de Geest van de levende God, niet op **stenen tafelen**, maar op tafelen van vlees, van de harten.'* (2 Kor. 3:3).

En ook een paar verzen later.

'Als nu de bediening van de dood, met letters in stenen gegrift, in heerlijkheid was, zodat de Israëlieten hun ogen niet op het gezicht van Mozes gericht konden houden vanwege de heerlijkheid van zijn gezicht, hoewel die tenietgedaan zou worden, hoeveel te meer zal dan de bediening van de Geest in heerlijkheid zijn?' (2 Kor. 3:8).

Met deze stenen tafelen in zijn handen liep Mozes de berg af. Toen hij beneden kwam en zag wat er gaande was, werd het ook hem te veel en ontstak hij in woede.

'En het gebeurde, toen hij in de nabijheid van het kamp kwam en het kalf en de reidansen zag, dat Mozes in woede ontstak. Hij wierp de tafelen uit zijn handen en sloeg ze onder aan de berg in stukken.' (Ex. 32:19).

De tafelen waarop God Zijn wet had geschreven lagen gebroken op de grond. De oorzaak ervan was de zonde van het volk. Deze gebroken stukken zijn het beeld van een verbroken verbond.

Het volk kreeg daarna twee nieuwe stenen tafelen. Mozes kreeg de opdracht om twee nieuwe stenen tafelen uit te houwen, zodat de Heere de woorden er opnieuw op kon schrijven.

'Toen zei de HEERE tegen Mozes: Houw twee stenen tafelen voor u uit, zoals de eerste, dan zal Ik op die tafelen de woorden schrijven die op de eerste tafelen stonden, die u in stukken gebroken hebt.' (Ex. 34:1).

Dat deed Mozes en opnieuw ging hij de berg op om de woorden van God te ontvangen (Ex. 34:4). Nadat God aan Mozes is verschenen, maakt God opnieuw een verbond met het volk.

'Toen zei Hij: Zie, Ik sluit een verbond; ten overstaan van heel uw volk zal Ik wonderen doen, zoals die op de hele aarde en onder welk volk ook nog nooit tot stand gebracht zijn. Ja, heel het volk, in het midden waarvan u verkeert, zal de daden van de HEERE zien, want het is ontzagwekkend wat Ik met u ga doen.' (Ex. 34:10).

De inhoud van dit verbond is hetzelfde als dat van het oude verbond. Feitelijk is dit nog steeds het oude verbond, zoals het vervolg van dit hoofdstuk ons duidelijk laat zien. Toen Mozes dan, na veertig dagen en veertig nachten vasten van de berg afdaalde, glansde zijn gezicht, omdat de Heere met hem gesproken had. Dit glanzen van het gezicht van Mozes vergelijkt Paulus met de heerlijkheid van het oude verbond, de bediening van de verdoemenis (2 Kor. 3:6-18); zo ontzettend veel heerlijker is de glans van het nieuwe verbond in het aangezicht van de Heere Jezus Christus. Als Hij met ons spreekt en wij Hem aanschouwen, zonder ons gezicht te bedekken, zoals Mozes moest doen, worden we naar hetzelfde beeld van gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, bewerkt door Gods Geest. (2 Kor. 3:18).

Tussen het ontvangen van de eerste en de tweede set stenen tafelen trad Mozes op als middelaar voor het volk. Nadat God hem gezegd had dat Hij Zijn volk zou vernietigen bidt Mozes vurig voor het volk. Hierin is hij een type van de Heere Jezus, Die nu aan Gods rechterhand is in het Heilige der heiligen. Zijn aanwezigheid bij God is de bron van vastigheid voor het bestaan van Israël. Mozes ontkende in zijn gebed de zonde van het volk niet en hij probeerde die ook niet te bagatelliseren. Hij bad met het oog op de eer van Gods naam en hij pleitte op de onvoorwaardelijke belofte die God aan Abraham en Izak en Israël gedaan had in Zijn verbond met hen.

'Maar Mozes trachtte het aangezicht van de HEERE, zijn God, gunstig te stemmen, en zei: HEERE, waarom zou Uw toorn ontbranden tegen Uw volk, dat U met grote kracht en sterke hand uit het land Egypte geleid hebt? Waarom zouden de Egyptenaren

zeggen: Met kwade bedoelingen heeft Hij hen uitgeleid, om hen in de bergen te doden en hen van de aardbodem te vernietigen? Laat Uw brandende toorn varen, en heb berouw over het kwaad voor Uw volk. Denk aan Abraham, aan Izak en aan Israël, Uw dienaren, aan wie U bij Uzelf hebt gezworen en tot hen gesproken hebt: Ik zal uw nageslacht talrijk maken als de sterren aan de hemel, en dit hele land waarover Ik gesproken heb, zal Ik aan uw nageslacht geven, zodat zij het voor eeuwig in erfbezit nemen. Toen kreeg de HEERE berouw over het kwaad dat Hij gesproken had Zijn volk te zullen aandoen.’ (Ex. 32:11-14).

Toch is het ook na het ontvangen van deze stenen tafelen weer fout gegaan. Ondanks dat zij Gods wonderen en tekenen zagen, ondanks dat zij de heerlijkheid van Gods verbond zagen in het glanzen van het gezicht van Mozes, bleef het volk hard en verhard. Ziende blind en horende doof.

‘Maar de HEERE heeft u geen hart gegeven om dat te erkennen, of ogen om te zien, of oren om te horen, tot op deze dag.’ (Deut. 29:4).

Dat zijn de trieste woorden na veertig jaren reizen door de woestijn, waarin God het volk onderhield en onderwees. Hierom sloot God in al Zijn lankmoedigheid en geduld wederom een verbond met het volk in het land van Moab. Dit is een verbond dat God sloot naast het verbond dat Hij met hen sloot aan Horeb. Het is niet zozeer een uitbreiding van een verbond maar meer een hernieuwing of versterking van een verbond wat ook al weer verbroken was.

Jaren later, toen het volk onder Jozua het land was binnengetrokken, vond er weer zo’n vernieuwing of versterking van het verbond plaats. Jozua verzamelde de stammen van Israël bij Sichem en de stamhoofden, de richters en de beampten stelden zich daar voor Gods aangezicht (Joz. 24:1). En plechtig zwoeren ze trouw aan de Heere en beloofden ze geen afgoden te dienen.

‘Maar als het in uw ogen kwalijk is de HEERE te dienen, kies voor u heden wie u zult dienen: óf de goden die uw vaders, die aan de overzijde van de rivier woonden, gediend hebben, óf de goden van de Amorieten, van wie u het land bewoont. Maar wat mij en mijn huis betreft, wij zullen de HEERE dienen!’ (Joz. 24:15).

Het volk maakte op deze voorstelling van zaken een duidelijke keuze.

*‘Toen antwoordde het volk en zei: Er is geen sprake van dat wij de HEERE zouden verlaten om andere goden te dienen. Want de HEERE is onze God. Hij is het Die ons en onze vaders uit het land Egypte, uit het slavenhuis, heeft uitgeleid en Die deze grote tekenen voor onze ogen gedaan heeft en ons bewaard heeft op heel de weg die wij gegaan zijn, en voor alle volken door het midden waarvan wij getrokken zijn. De HEERE heeft al die volken van voor onze ogen verdreven, zelfs de Amorieten, de inwoners van het land. **Wij zullen eveneens de HEERE dienen, want Hij is onze God.**’ (Joz. 24:16-18).*

Het is alsof Jozua hierop antwoordt: weet wat je zegt.

‘Toen zei Jozua tegen het volk: U zult de HEERE niet kunnen dienen, want Hij is een heilig God, Hij is een na-ijverig God. Hij zal uw overtreding en uw zonden niet vergeven. Als u de HEERE zult verlaten en vreemde goden gaat dienen, zal Hij Zich van u afkeren; Hij zal u kwaad doen en Hij zal u vernietigen, nadat Hij u goedgegaan zal hebben.’ (Joz. 24:19, 20).

Toch betoonde het volk zich vastbesloten.

‘Daarop zei het volk tegen Jozua: Nee, wij zullen voorzeker de HEERE dienen.’ (Joz. 4:21).

En nog een keer waarschuwt Jozua het volk. Weet wat je zegt!

'Jozua zei tegen het volk: U bent getuigen voor uzelf dat ú voor u de HEERE gekozen hebt om Hem te dienen.' (Joz. 4:22).

Het volk leek overtuigd van zijn zaak.

'En zij zeiden: Wij zijn getuigen.' (Joz. 24:22).

Vervolgens gaf Jozua hen de opdracht om de vreemde goden uit het midden van hen weg te doen. Het lijkt er dus sterk op dat er vreemde goden in het midden van het volk waren, zelfs terwijl ze zeiden dat zij alleen de Heere zouden dienen! Hierna beloofde het volk nog een keer ernstig de Heere te zullen dienen en dit werd allemaal bevestigd in een verbond dat Jozua met hen sloot.

'Het volk zei tegen Jozua: Wij zullen de HEERE, onze God, dienen en wij zullen Zijn stem gehoorzamen. Zo sloot Jozua op die dag een verbond met het volk en stelde het in Sichem voor hen vast als een verordening en bepaling. Jozua schreef deze woorden in het wetboek van God. Vervolgens nam hij een grote steen en richtte die daar op, onder de eik die bij het heiligdom van de HEERE stond. En Jozua zei tegen heel het volk: Zie, deze steen zal voor ons getuige zijn, want hij heeft al de woorden van de HEERE gehoord, die Hij tegen ons gesproken heeft. Ja, hij zal getuige voor u zijn, opdat u uw God niet verloochent.' (Joz. 24:24-27).

Israël was gewaarschuwd. Israël had een getuige in de vorm van een grote steen. Dat alles maakt het vervolg in en in triest en voor degenen die hun eigen hart niet kennen volslagen onbegrijpelijk. Direct na de dood van Jozua ging het al fout. Ondanks al de plechtig uitgesproken woorden, ondanks de belofte van trouw, was de gehoorzaamheid van het volk aan het verbond ver te zoeken. Al in het begin van het boek Richteren kreeg het volk een bestraffing door de Engel van de Heere.

'En een Engel van de HEERE ging van Gilgal naar Bochim en zei: Ik heb u uit Egypte geleid en u in het land gebracht dat Ik aan uw

vaderen gezworen heb. En Ik heb gezegd: Ik zal Mijn verbond met u niet verbreken, voor eeuwig. En wat u betreft, u mag geen verbond sluiten met de inwoners van dit land. Hun altaren moet u afbreken. U bent Mijn stem echter niet gehoorzaam geweest. Waarom hebt u dit gedaan? Daarom heb Ik ook gezegd: Ik zal hen niet van voor uw ogen verdrijven, maar zij zullen u tot prikkels in uw zijden zijn, en hun goden zullen u tot een valstrik zijn. En toen de Engel van de HEERE deze woorden tot alle Israëlieten gesproken had, gebeurde het dat het volk luid begon te huilen. Daarom gaven zij die plaats de naam Bochim. En zij brachten daar offers aan de HEERE.’ (Richt. 2:1-5).

Deze bestraffing eindigde in een hoop gehuil, maar de tranen lijken niet veel meer dan krokodillentranen geweest te zijn. De geschiedenis in Richteren is niet meer dan één grote aanklacht tegen een volk dat de Heere keer op keer verlaat en het boek eindigt met de onheilspellende woorden van hoofdstuk 21.

‘In die dagen was er geen koning in Israël: een ieder deed wat juist was in zijn ogen.’ (Richt. 21:25).

Hoofdstuk 6

De aanklacht van de profeten

In het vorige hoofdstuk zagen we dat het oude verbond keer op keer verbroken werd. Het werd hernieuwd en toch weer verbroken. Zo ging het steeds. Israël leert ons die belangrijke les:

‘Daarom zal uit werken van de wet geen vlees voor Hem gerechtvaardigd worden. Door de wet is immers kennis van zonde.’ (Rom. 3:20).

Een verbroken verbond. Dat is ook de aanklacht van de profeten. Het verbroken verbond had ook direct gevolgen voor de staat van het land. De wet is daar duidelijk in.

‘Uw kracht zal voor niets verbruikt worden, uw land geeft zijn opbrengst niet en de bomen op het land geven hun vruchten niet.’ (Lev. 26:20).

‘Terwijl het land door hen verlaten is en behagen scheidt in zijn sabbatsjaren – het ligt er immers omwille van hen verlaten bij – hebben zijzelf behagen in de straf voor hun ongerechtigheid, omdat, ja, omdat zij Mijn bepalingen verwierpen en hun ziel van Mijn verordeningen walgde.’ (Lev. 26:43).

Hier verwijst Jesaja naar.

‘Want het land is ontheiligd door zijn inwoners: zij overtreden de wetten, zij veranderen elke verordening, zij verbreken het eeuwige verbond. Daarom verteert de vervloeking het land en moeten zijn inwoners boeten.’ (Jes. 24:5, 6).

Het land lijdt, omdat het volk het verbond verbreekt.

Ook Jeremia klaagt het volk aan dat zij Gods verbond met hen hebben verlaten.

*‘Dan zullen vele heidenvolken langs deze stad voorbijtrekken. Zij zullen tegen elkaar zeggen: Waarom heeft de HEERE zo gehandeld met deze grote stad? En zij zullen zeggen: **Omdat zij het verbond van de HEERE, hun God, hebben verlaten**, zich voor andere goden hebben neergebogen en die zijn gaan dienen.’ (Jer. 22:8, 9).*

Het verlaten van het verbond is het dienen van de afgoden, het omzien naar andere heren. We hebben al gezien dat het gelijk gesteld wordt aan overspel en hoererij.

Door de profeet Hosea klaagt de Heere het volk aan, met de vraag wat Hij nog meer aan het volk kon doen om het van afgoderij af te houden.

*‘Wat zal Ik u doen, Efraïm? Wat zal Ik u doen, Juda? Uw goedertierenheid is als een morgenwolk, als dauw die vroeg optrekt en weggaat. Daarom heb Ik op hen ingehakt door de profeten, Ik heb hen gedood met de woorden van Mijn mond; en de oordelen over u zullen voor de dag komen als het licht. Want Ik vind vreugde in goedertierenheid en niet in offer, in kennis van God meer dan in brandoffers! **Zij hebben echter als Adam het verbond overtreden**. Daar hebben zij trouweloos gehandeld tegenover Mij.’ (Hos. 6:4-7).*

Tenslotte verwijst Hosea ook naar de afgoden van Samaria als hij zegt dat zij Gods verbond hebben overtreden.

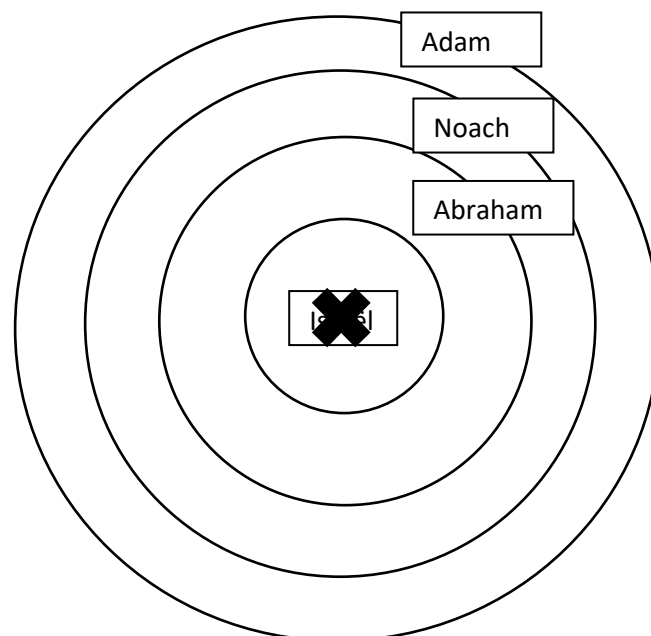
‘De bazuin aan uw mond! De vijand zweeft als een arend boven het huis van de HEERE, omdat zij Mijn verbond hebben overtreden en tegen Mijn wet in opstand zijn gekomen.’ (Hos. 8:1, vergelijk vers 5).

Al met al schetsen de profeten ons een beeld van een volk dat weigert te luisteren naar de stem van hun God, dat de Springader van het levende water verlaten heeft en voortdurend omziet naar andere goden.

Een eenzijdig verbroken verbond. Gods trouw is echter niet afhankelijk van de trouw van Zijn volk en van mensen.

Te midden van al dit overspel van Israël lezen we nochtans van rijke beloften van herstel en een verbond dat niet meer verbroken kan worden. Dat is het geheim van de Heilige Schrift! Zalig als we ogen hebben om dat te zien. God gaat Zelf zorgen voor de vervulling van Zijn verbond met Israël. In die vervulling ligt de oplossing en de toekomst voor dat volk, ondanks zichzelf. De vervulling van het oude verbond door God Zelf wordt de basis van het nieuwe verbond.

Aan het eind van deze studie moeten we eindigen met hetzelfde plaatje als waarmee we begonnen; alleen staat er nu een groot kruis door Israël.

Israël heeft God verlaten en het verbond verbroken. Geen hoop meer voor dat volk. Toch is de vervulling van het verbond met Abraham

afhankelijk van de vervulling van Zijn beloften aan zijn nageslacht gedaan. Hoe lost Hij dat op? Weer een nieuw verbond sluiten? Maar waar moet dat dan op gebaseerd zijn? We hebben gezien hoe onverbeterlijk het volk is. Welk verbond kan dat volk wel houden en zo in gemeenschap met God blijven wandelen?

De antwoorden op al deze vragen zijn een Persoon. Zijn Naam is Jezus Christus. Hij is de vervulling van het oude verbond en de inhoud van het nieuwe verbond.

Meer lezen?

Zie deel 11: Verbonden in de Bijbel (deel 4)

